

מה שארע ומה שלא ארע בכ"ח ב" אייר תשכ"ז על הר הבית, יש בו כדי לשמש ביטוי מדויק ביותר של מצבנו כוונתי בעיקר למצבנו הפנימי, הרוחני, הנפשי, אולי אף מצבה של הציונות ב" כללותה, על מהותה, שרשיה, גבולותיה.

**שמחה מתפרצת
ב... כותל הדמעות**

כאשר הודיע מוטה גור בהתרגשות רבה "הר הבית בידינו" (וכך גם הכתיר את ספרו על שחרור ירושלים), בקע מתוכו קול כיסופי העם היהודי מכל הדורות מאז חורבן הבית. יש שעות בחיי אדם ובחיי ציבור, בהן נושרות הליפות רבות שהזמן והגיל והשיקול העלו אותן ומשהו היולי, שרשי פורץ מתוכם. מיי לד בעל נסיון אמר פעם, שאין הוא נגש ליולדת ותהינה זעקותיה חזקות ביותר עד שהיא פורצת בקריאה: א—מ—א! זה! הרגע... אם כי — כראוי להוסיף דווקא בהקשר לנושא שלנו — שאין בכך עדיין ערובה שהולד שיוולד יהיה בסדר גמ" ור...

מה שהתרחש סמוך לכיבוש הר הבית היה סימפטומאטי מאד, אך גם מדאיג יותר ורבים שהשתתפו בכך, תוהים י" תמהים על כך עד היום, כולל הרב הרא"י שי שלמה גורן: כובשי ההר חלפו ביעף דרך הרחבה המפוארת וחיפשו את הדרך ל... כותל, הכותל המערבי. כותל הדמ" עות. והשמחה הרבה פרצה שם, למטה, ליד הכותל ולא למעלה על ההר. גם זו היתה כמובן התפרצות ממעמקים, אם כי מסוג אחר. תחילה יצויין שזה לא היה מה שרגילים לכנות התפרצות רגשות דתיים. גם זה היה שורשי מאד הרבה יותר מאותה חלוקה שגורה שמחלקים את העם בישראל בין חילוניים ודתיים". לא היה אף אחד בקרב החיילים הכוב" שים, בקרב החיילים בכל החזיתות בד" רום ובצפון ובמרכז, אליהם הגיעה כבוק הבשורה ולא בקרב העם כולו בעורף, אף אחד ותהי כפירתו הדתית חזקה ביותר, שלא נתפש התרגשות אדירה. הפועל הפך להיות סמל שהשתרש בלב הכל, ומכיוון שהוא היה מבחינת הזמן האוביקט הסמוך ביותר מכל אלה שאבדו לנו במלחמת תש"ח וגם לפנייה היה מאבק סביבו וע" ליו, כולל המאבק על הזכות לתקוע שופר על ידו, ומה עוד שמניעת הגישה אליו היתה אחת מהפרות שהפרו שליטי ירו" שלים הערביים את הסכמי שביתת הנשק, נטשה הוא (הכותל) גם מקווה הדמעות של אלפי שנים, גם אות קלון לתוצאות מלחמת העצמאות של תש"ח. מאות דר" רות, באין עצמאות לישראל, הוא היה מקום תפילה ליהודים. עם הקמת מדינת ישראל — נגזל המקום מידינו והגישה אליו נאסרה.

כיפת הסלע — מונומנט שהפך מסגד מטעמים פוליטיים

מן הראוי להזכיר אפיוודה היסטורית: לאחר מרד בר-כוכבא הוסב השם ירו" שלים, כידוע, לאיליה קפיטולינה. העיר הפכה אלילית, הכניסה ליהודים נאסרה, וזאת גם כאשר הופשרו היחסים בין ה" קיסרות הרומאית והישוב היהודי שזכה לאוטונומיה רחבה ביותר. ירושלים עלתה להם לרומאים בדם רב ובמרד בר-כוכבא והם הבינו שהוא מוקד הקנאות היהודית. רק לאחר שרומא הפכה נוצרית חלה הקלה מסוימת ואופיינית: פעם ב" שנה, בתשעה באב, הותר ליהודים לבוא לכותל ולקונן, ואבי הכנסייה אירונימוס מתאר בהנאה רבה את מראה היהודים ה" קרועים ובלויים הבוכים ליד הכותל תמו" רת תשלום. אל מול צלב הזהב המזהיב והמכאיב להם ואם הם גותנים שוחד ל" חיילים הביזנטיים מתירים להם להשאר

שעה קלה נוספת ולבכות. כך נעשה הכותל לסמל החורבן, זכר מכוח קרבתו למקום המקדש, תחליף ארעי למקום המקדש ולמקדש, שהרי ה" עליה להר נאסרה עליהם, על ידי ביזנ" טים, אחר כך גם על ידי מוסלמים ללא קשר לאיסורים ההילכתיים של הפוסקים בקודש.

צבא ישראל שכבש את ההר ודהר ממנו מטה אל הכותל, לא הרבה כלל ב" איסור הרבנים. הריצה לכותל היתה מת" וך הזכרון הסמוך ביותר: הכותל המערבי כמקום קדוש, שעם שחרור עצם ההר, בטל כוחו של הכותל — על כך לא נתנו את הדעת תחילה. רק אחר כך באה הח" לטת הרבנות ובאורח פלא ואבסורד, ול" הפתעת הערבים, היא תאמה את רצון הערבים המוסלמים (ומטעמים ידועים גם הנוצרים) למנוע את העברת ההר לרשות היהודים, לאחר התדהמה הראשונה, תפשו המוסלמים שהדבר שחששו לו כל כך לא התרחש. היהודים חזרו לסמל החורבן, ל" כותל. באותו רגע הוברר להם (להם-מש" מע לדמות הרוחנית שלהם) ששום דבר

יחס כבוד והבנה לרגשות הדתיים של ה" נוצרים והמוסלמים, שאחיותם הדתית — מקום הלידה, הקבר לנוצרים; עלייתו של מוחמד השמימה למוסלמים — היא דתית בלבד ובאמת מיסטית, חייב להת" ייחס במידת כבוד והבנה לפחות שווים לקדושת מקומות ליהודים, ומה עוד ש" קדושה זו לגמרי איננה בגדר מיסטיקה ואגדה, שהרי איש אינו מכחיש את עוב" דת מרכזיותו הריאלית של בית המקדש, את ממשותו ההיסטורית, ודווקא אנשי חולין, היו חייבים לאמר למוסלמים: ב" מחילה מכבודכם ומאמונתכם, אבל אלו הן אגדות, טיטו של מוחמד על סוסתו בלילה ממכה לירושלים, גבריאל המלך המעלה אותו מהסלע לשבעת הרקיעים, כל אלה הם הבלים ומיסטיקה, בעוד ש" עובדת היות המקום בעבר מרכז, העם ו" הארץ, ומקווה דמים רבים שנשפכו עליו בימי מרידות, הוא דבר היסטורי ושקול כנגד אגדות.

אבל לשוא אחפש הגיון כזה אצל שונ" אי היהדות בקרבנו, אלא, כאמור, אין הם מבינים, שעל ידי כך, הם מערערים גם את הבסיס כביכול הראצינאלי יותר

**האם
שזהררה
ירושלים?**

מאת: ד"ר ישראל אלדד

היהדות כפוייה עליהם, הציונות כפוי" ייה עליהם, ארץ ישראל כפוייה עליהם, השם "ישראל" למדינה לא הועיל, היא לא הפכה ולא יכלה ליהפך תחליף לארץ ישראל ולא תחליף לעם היהודי. כוחות חוץ ופנים פעלו וממשיכים לפעול נגד נסיון הנפל הזה, התאבדות לאומית, בריחה מן ההסטוריה דרך מדינת ישראל, אנדרו" גינוסים גם מבחינה רוחנית-תרבותית. ואם מיסטיקה היא הביטוי למה ש" איננו בגדר הריאלי, הרי המחשבה הזאת שתיתכן מדינה לחוף הים בלבד, שתי" תכן ירושלים מחולקת, שתיתכן מדינה יהודית בלי ירושלים במרכזה, וכלי הר הבית — זאת היתה מחשבה מיסטית, בלתי ריאלית, גם בלתי מוצדקת מבחינה היסטורית.

"תאונת דרכים היסטורית"

גם מי שניסה לברוח מהמתח בינינו לבין הערבים בירושלים על ידי סימנ" טיקה, על ידי הימנעות מהמונח "ירו" שלים המשוחררת" (זה מרגיז אותם), וקבע מונח "ירושלים המאוחדת", גם הוא לא מצא מנוח. שום ניסוחים מתוחכמים לא הצליחו לרכוש את אימונם של הער" בים, ושום שר"תינסוח לא יצליח לעולם להערים בעזרת פוליטיקה קטנה על היס" טוריה גדולה, לא יגבר בעזרת-מדינת ישראל" ולו גם כמוסכם על ידינו לפי גבולות 1947, על ברית של היסטוריה ו" גיאוגרפיה. הנסיונות של ציונות בלי ציון נכשלו. מבחינה פוליטית הטעויות מתנקמות, ומי שמזכיר לנו היום שבעצם הסכמנו לחלוקה, הסכמנו לירושלים בלי העיר העתיקה ואף התחננו אצל חוסיין שלא יפתח באש ונגיח לו למלך על ירו" שלים, מי שמזכיר לנו זאת — כוחו גדול מכוחנו, ומי שמוסיף ואומר שהאם הידועה ממשפט שלמה שהסכימה להצעת "גזו" רו", הוכיחה שלא היא האם האמיתית, כוחו המוסרי וגם הפוליטי רב מכוחנו. אין גם שום הגיון ושום אפשרות פו" ליטית ריאלית להבחין בין כיבוש מורח ירושלים וכיבוש שומרון ובקעת הירדן. לאט-לאט יתברר גם שאין שחר לחלוקה בין ערבים "ישראלים" וערבים "פלש" תינאים", ודאי לא מאותו רגע בו תקום מדינה פלשתינאית כלשהי וכל הבדלה בין חוסיינית ואשפ"ית היא חסרת שחר והרי העירפול של הפוליטיקאים הבלתי הסטוריים שלנו, אך כבר התברר שאין שום הבדלה והבחנה בין בין ערבי מורח ירושלים המאוחדת, וערביי ראמללה הס" מוכה שראש העיר שלה בצהיר הצהרות נאציות מובהקות ("היהודים אויבי הא" נושות").

לא הוכרע עדיין בארץ הזאת, גם לא ב" ירושלים. מדינת ישראל איננה מעשה ה" גאולה. תחושה זו גברה אצלם כאשר משה דיין הורה לאסור על יהודים להתפלל על ההר. כל נוצרי יכול לעמוד שם ו" לומר פרקי תהילים של דוד, מכל מקום של לווים בבית המקדש. מוסלמים ש" הקימו שם את מסגדם כהמשך לקדושה הקדומה (כיפת הסלע לא הוקמה מלכת" חילה כמסגד, כי אם כמונומנט, ורק חג" אמין אל חוסייני הפכו למסגד טעמים פוליטיים, כהמשך לכל הקשר הדתי ל" ירושלים שנוצר מטעמים פוליטיים ב" ראשית הכיבוש הערבי) מתפללים בהר כמובן, רק ליהודים אסור להתפלל.

**ארץ ישראל
או ארץ ישמעאל?**

משה דיין הכריז שלא אכפת לו אם דגל ירוק של האשמים יתנוסס על ההר. כל אלא אותנו להם לערבים; שום דבר לא נסתיים כאן, כי רק העדר תפשיה היסטורית יסודית יכול היה להמציא סיטואציה מגוחכת כזאת. כל מי שימצא בכך — בהתאם לאופנה הרדודה — מיסטיקה, אינו מבין שהוא מערער את כל הציונות, כי עצם שיבת העם לארץ הזאת דווקא, איננה פחות "מיסטית", היותה בלתי או — אנטי היסטורית, אי-רציונלית. על כל פנים, מי שתובע אי-רציונלית.

הדרת שרם

(המשך מעמ' 3)

ויתורנו בשלב מסויים על ירושלים בכלל (הסכמתנו לבינאום, אח"כ הסכמתנו לשלטון עבדאללה בה), לא היו דווקא ביטוי לחולשתנו הפיסית. אלא היו ויתורים פוליטיים שעל-פני השטח נבעו מתקווה תמימה שבכך נשיג נורמליזציה, הכרה והשלמה מצד הערבים, אך יותר עמוק זה נבע מנסיון הינתקות הציונות משרשי השאיפה היהודית הפנימית המתמדת והצמדתה לפתרון ובעיה יהודית בלבד. כפייה היא כוח רצוי ויעיל ולפעמים נחוץ בתנאי שהיא בעלת בריתו של רצון מודע ומכיוון היודע לנצל את גורם הכפייה. כך זה בכל התנועות האידיאות ביותר. ויתכן שזו גם דרכה של כל תרבות האדם והתפתחותו. כך זה גם בציונות. "בעית היהודים" הלוחצת היתה הדלק למנוע שיבת ציון, כך היו מלחמות הערבים בנו בתשכ"ז, כך גם היה בירושלים. גם היא, "ציפור הנפש", "בירתנו הנצחית" וכו' וכו' מהמליצות שבפי הכל אצלנו. ואף-על-פי-כן, היום גם שחרורה לא נכפה עלינו על ידי איוולתו של חוסיין, (המאמינים יאמרו ההשגחה העליונה).

ומכיוון שלא הכל היה בגדר "סוף מעשה במחשבה תחילה", שום דבר לא נסתיים והמבוכה והערפל הפנימיים אינם מקלים, כי אם אדרבא, מכבידים על חזיתות החיצוניות. וגויים רבים ולאן דווקא שונאים פשוט מבולבלים: מה אתם רוצים?

לא ידובר במסגרת זו מה צריך היה לעשות לגבי כל הארץ ששחררה, (או ש-נכבשה בזכות, אין חשיבות מכרעת לסמנטיקה זו, פולין וצ'כיה ורוסיה כבשו שטחים מגרמניה, ובכן?) ובירושלים על ידי המחדלים על ידי ההימנעות מעשייה העלינו כמו אבטומטית את תכניותיו של רוג'רס-סקרנטון. לא קנינו את אשלמת הערבים, אדרבא, חיזקנו את תקוותם לחיסולנו. ההבדלים ביניהם הם טאקטיים בלבד. בעוד שאצלנו יש חילוקי דעות תהומיים — הנובעים מהשרשים השונים של הציונות, ליתר דיוק מההבדל בין ציונות פשוטה כמשמעה מלשון ציון, ציונות ירושלמית ובין ציונות שאיננה ירושלמית, שכל כולה פרי תאונת דרכים הסטורית של יהודים אימנסיפציונים או-מללים שנדחו על ידי גויים שונים ומגוונים.

איזו שכבה היסטורית תגבר? זו של "הר הבית בידינו" או זו של "כותל ה-דמעות"? התשובה לכך היא שתכריע לא רק את גורל ירושלים, כי אם את גורלנו כאן בכלל.